

Oogstbegeleidershandleiding

Wat doet een oogstbegeleider?

Als oogstbegeleider ben jij degene die in de [Bomenplanner](#) een evenement aan maakt en daarmee andere vrijwilligers uitnodigt. Je onderzoekt de oogstlocatie en hebt contact met de beheerder over wat daar de bedoeling is. Je weet welke soorten eruit gehaald mogen worden, welke juist niet en hoe je dus ecologisch beheer uitvoert in een bos, landgoed of park. Ook weet je hoe je de bomen het beste uitsteekt, ze efficiënt bundelt en is het fijn als je affiniteit hebt met soorten herkenning! Op de oogstdagen organiseer jij dat alles gelabeld, geteld en wel richting de bomenhub gaat, of direct naar de plantlocatie. Na deze dag voer je de soorten en aantallen in de Bomenplanner in, zodat de plantlocaties weten wat ze te wachten staat. Uiteraard helpen wij je om al deze vaardigheden onder de knie te krijgen, en doe jij dit allemaal niet alleen, maar juist met al onze enthousiaste vrijwilligers en in samenwerking met de organisatie!

Hoe ziet een oogstdag eruit?

Start om 9/10 uur	Uitleg Meer Bomen Nu methode, introductie gebied door terreinbeheerder en/of oogstbegeleider
Van start!	Vrijwilligers gaan aan de slag in het gebied, de oogstbegeleider loopt rond voor vragen
Koffiepauze na een uur goed scheppen	Begrijpt iedereen hoe het werkt? Met zijn allen aan de slag!
Lunchtijd	Start van team labelen, tellen en touwbinden. Nu is iedereen een geoefend oogster en worden er meters gemaakt!
Einde om 16 uur	Afronden, alles op de kar van de plantlocatie of richting de bomenhub.

Op doordeweekse dagen starten wij zelf meestal om 9 uur, en in het weekend om 10 uur. Iedereen komt aan met zijn schep, handschoenen en iets voor de koffie en lunchpauze en de oogstbegeleider van de dag trapt af met een korte uitleg over de Meer Bomen Nu methode en een voorstelrondje. Voor sommige vrijwilligers is Meer Bomen Nu nieuw, anderen zijn al doorgewinterde bomenoogsters.

In afstemming met de beheerder wordt het plan van de dag uitgelegd, namelijk: welke bomen mogen eruit, en hoe herken je die? Gebruik hiervoor ook vooral de knoppenkaart. Hoe zorg je dat de wortels niet beschadigd raken? Schep een rondje op de zaailing heen, ongeveer een voet van de stam. Gebruik de hefboomtruc met je schep om ze los te wrikken en schut de zaailing dan uit. Een grote kluit is immers niet nodig! Hoe verzamelen en bundelen we de zaailingen? En strakke bossen en op soort! En hoe veel mag er worden uitgehaald? Bepaalde soorten, alles te dicht bij het pad, en ook alles wat te dicht bij elkaar of bij de moederboom staat.

Is het een eerste keer, dan is het aan te raden om de beheerder van het terrein ook altijd uit te nodigen. Als iedereen zijn draai gevonden heeft dan wordt er ook een team labellen, tellen en touwbinden gemaakt, zodat het aan het eind van de dag duidelijk is wat en hoeveel er geoogst is. Je bindt de zaailingen in aantallen van 20 vast, met de wortels op dezelfde hoogte, om het inkuilen makkelijk te maken. Dit doe je met zo min mogelijk touw. Werk als volgt: houd het touw aan de bol vast, knoop een lus in het uiteinde, haal het touw om de bos zaailingen heen en trek het uiteinde vervolgens door de lus, en trek deze strak, knip dan het touw door.

Om daadwerkelijk meters te maken raden we aan om, uiteraard met een koffie en lunchpauze, door te werken tot 4 of 5 uur. Houd er rekening mee dat je wat energie en mankracht overhoudt voor het vervoeren en/of laten ophalen van de bomen aan het einde van de dag.

De oogstlocatie

Het is niet zomaar toegestaan om in natuurgebieden zaailingen of stekken te oogsten. Hiervoor is toestemming nodig van de terreinbeheerder. De oogstlocaties die bij ons zijn aangemeld zijn te vinden in de bomenplanner. Dit zijn bijvoorbeeld landgoederen, bossen of parken waarvan de beheerder graag meedoet met de Meer Bomen Nu campagne. Dit is handig voor de beheerder zelf, zo wordt het bos bijvoorbeeld weer wat opener gemaakt, een heide herstelt of een overwoekert landgoed weer begaanbaar gemaakt.

We kunnen niet genoeg oogstlocaties hebben! Dus ken jij een terreinbeheerder die wat helpende handen wel ziet zitten, of kan jij deze overtuigen? Graag! Zo laten we de Meer Bomen Nu methode groeien en openen we meer en meer mensen de ogen.

Van oogstlocatie naar...?

Aan het einde van de oogstdag willen we de wortels van de jonge boompjes zo snel mogelijk beschermen. Dit doe je door ze in water te leggen (m.u.v. als het vriest) of in te kuilen. Je kan de wortels van de bomen minimaal een week in de sloot laten liggen voordat ze graag geplant willen worden. Of, als er geen water aanwezig is, dan kunnen de bomen worden ingekuild. Met andere woorden; met aarde worden bedekt. Kijk op de [website onder video's](#) even voor het filmpje van Franke waarin hij haarfijn uitlegt hoe dat in zijn werk gaat. Dit kan bij een bomenhub, of direct bij een plantlocatie. Dat laatste heeft de voorkeur, het scheelt immers een hoop werk én vervoer.

Spullen en vervoer

In principe gaan we ervan uit dat vrijwilligers hun eigen schep, lunch en eventueel koffie meenemen. Wij hebben ook scheppen, dus mocht dit niet het geval zijn, neem dan even contact op met je [regiocoördinator](#). We kijken dan samen naar een oplossing hoe de scheppen jouw kant op kunnen komen. Iedereen is uiteraard zelf verantwoordelijk voor het vervoer naar de oogstlocatie toe. Ook is het mogelijk om scheppen, kruiwagens en aanhangwagens te lenen bij uitleenorganisaties, kijk voor een overzicht op meerbomen.nu/materiaal. Na de oogstdag moeten de bomen altijd nog opgehaald worden door een plantlocatie of naar de bomenhub gebracht worden.

Hiervoor is een aanhangwagen nodig, de vrijwilligers geven aan of zij een aanhangwagen hebben. Mocht het zo niet lukken dan hebben wij ook aanhangwagens beschikbaar, of zoeken we een verhuurder in de buurt. Graag eerst even in overleg, wij betalen uiteraard de factuur mocht dit het geval zijn.

Planning

We trappen de campagne af in het eerste weekend van november. Dat is ecologisch gunstig, de blaadjes vallen dan namelijk van de bomen en de bomen zijn dan in ruststand. Dat komt de overlevingskans van de bomen ten goede. We eindigen zodra de eerste bladeren weer aan de bomen komen en het weer de eerste tekenen van de lente laat zien. De verwachting is dat dit rond eind maart is. Dus vanaf 6 november kan er volop geoogst worden! Het inplannen van deze dagen kan al op het moment dat je bent ingelogd op de bomenplanner. Uiteraard geldt: hoe eerder hoe beter!

Communicatie

De communicatie van de campagne loopt via de bomenplanner. Dat scheelt een hoop mail- en belwerk en zo is het altijd direct duidelijk voor iedereen op welke locatie, tijd en datum de oogstdag is. Hier vind je de contactgegevens van de oogstlocatie om een dag af te spreken. Ook kun je via de bomenplanner contact opnemen met de aangemelde plantlocatie en vrijwilligers. De verwachte oogst kun je ook toewijzen aan een bomenhub als er geen plantlocatie af komt halen. Ook kun je contact hebben over bijvoorbeeld de planning, wat voor soorten je denkt te oogsten of wat voor materiaal er nodig is. Denk aan een aanhangwagen, een extra schep of kruiwagen. In jouw provincie is er altijd een coördinator beschikbaar voor vragen, bij de start van de campagne zullen wij deze aan jou koppelen. Als er vragen zijn dan is dit de persoon die je moet hebben. Denk aan het ontbreken van oogstlocaties, vervoer van scheppen of andere organisatorische dingen waar je mogelijk tegenaan loopt.

Wat is de bomenplanner ook alweer?

De bomenplanner is de online omgeving waar alle vrijwilligers, oogstlocaties, bomenhubs en plantlocaties op te vinden zijn. Hier kan jij als oogstbegeleider contact krijgen met de oogstlocaties, evenementen aanmaken waar vrijwilligers en plantlocaties zich op in kunnen schrijven en contact onderhouden met de plantlocatie en bomenhub. Ook *voer je hier aan het einde van de dag in wat je hebt geoogst* en eventueel waar het is heengegaan (hub of plantlocatie).

Soorten bomen

Ook als jij al goed bomen kunt herkennen kan het wel eens een uitdaging zijn als deze uit het blad zijn. In het oogstpakket hebben we daarom een knoppenkaart gedaan. Zo kan je de meest voorkomende soorten makkelijk herkennen. Ook raden we de app PlantNet aan, zo kan je bij twijfel het altijd even opzoeken. Vaak geeft de beheerder van de oogstlocatie aan welke soorten eruit kunnen die dag en focus je daarom maar op enkele soorten, wat het een stuk overzichtelijker maakt. In [de bomenlijst op de website](#) hebben we een overzicht gemaakt van welke soorten nou eigenlijk gewenst zijn door plantlocaties. Zo vinden we in Nederland bijvoorbeeld een ontzettende grote hoeveelheid wilg, esdoorn en berken. Het aanbod overstijgt daarmee ruimschoots de vraag, wat minder het geval is voor bijvoorbeeld eetbare soorten. Daarom selecteren we oogstlocaties er altijd op of er inderdaad interessante soorten uit gehaald kunnen worden en is dit ook altijd handig om af te stemmen met de plantlocatie, in de bomenplanner is hun voorkeur ook te vinden. Let op dat we geen invasieve exoten

uitdelen, zoals bijvoorbeeld de Amerikaanse Vogelkers. Kijk voor het overzicht in de bomenlijst. Een ander aandachtspunt is dat jouw groep vrijwilligers niet te enthousiast wordt met het uitsteken van de gewilde soorten of van te grote bomen of struiken. *We werken als onderdeel van ecologisch beheer, met het uitgangspunt dat je het bos, landgoed of park (nog) mooier achterlaat dan dat je het aantrof.* De zaailingen steken we daarom met beleid uit, en de allermooiste laten we juist staan.

Grootte van de zaailingen

We hanteren een grootte van tussen de 50 - 150 centimeter. De reden daarvoor is heel eenvoudig. We halen namen enkel de bomen weg die op die plek niet tot een grote boom kunnen uitgroeien, of met een andere reden ongewenst zijn. Ook bevordert het de overlevingskans van de bomen als ze niet te groot zijn. Grotere bomen hebben namelijk meteen veel water nodig als ze in het blad komen te staan, iets wat met een droog voorjaar ontzettend lastig kan zijn. Plantlocaties spreken soms de voorkeur uit voor deze grotere bomen omdat het meteen een beetje oogt. Maar wij weten uit ervaring dat het planten van deze kleinere bomen een veel grotere kans van slagen heeft, en dus op de lange termijn het beste resultaat geeft.

Even nog alles op een rij? Bekijk dan ook de [oogstbegeleiderchecklist!](#) En vink af!